

Om entomologiske Ekskursioner.

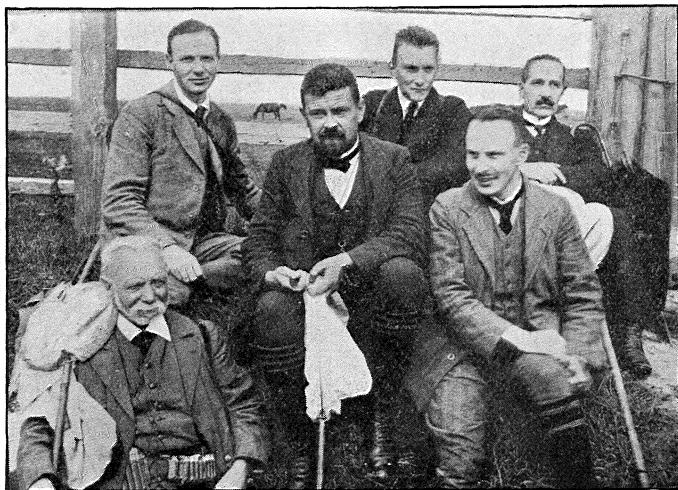
Af J. P. Kryger.

Allerede fra Foreningens Stiftelsesdag har Samtalerne ved Møderne aabenbart hyppigt beskæftiget sig med Fælles-ekskursionerne. Saa tidligt som paa den første Generalforsamling, 4. Septbr. 1868, blev der stillet Forslag om at anvende „Cassebeholdningen til en fælleds Exkursion“. Dette Forslag blev dog forkastet, og samme Skæbne har aabenbart et Forslag om at undlade at opkræve Kontingent faaet. Om Mødet 18. Septbr. 1868 er der tilført Forhandlingsprotokollen: „Haas anmeldtes syg, Petersen udeblev, og Ammitzbøl udeblev uden Anmeldelse. Mødet blev hurtigt hævet denne Aften, da Medlemmerne besluttede at foretage en Lygte-Exkursion til Leersøen efter Lepidoptera“. I denne Exkursion har altsaa deltaget: Schlick, Budde-Lund, Møller og Emil Hansen (senere Professor Emil Chr. Hansen, Carlsberg). Paa Generalforsamlingen 29. Januar 1869 blev vedtaget: „ Indtræder Vedkommende derimod efter 31. Decbr., altsaa efter Begyndelsen af et nyt Aar, maa han for at blive delagtig i de Exkursioner, eller hvad Andet Foreningens Cassa Beholdning bliver anvendt til, tilskyde et passende Bidrag“. Ak, de skønne Tider, hvor Kassebeholdningen blev anvendt til Exkursioner.

Fra Sommeren 1869 findes følgende i Forhandlingsprotokollen: „I Dagene fra d. 16—18de Maj foretog Medlemmerne Schlick, C. Møller og Budde-Lund en entomologisk Excursion til Høje-Møen“. Ved Efteraars-Ge-

neralforsamlingen s. A. tales der igen om at opretholde en særlig Kasse, hvis Beløb skulde anvendes til Ekskursioner eller andet efter Overenskomst. Sommeren 1870 (2—11. Juni) har Schlick, C. Møller, Løvendal og Budde-Lund foretaget Udflugt til Bornholm. Det fremgaar af Forhandlingsprotokollen, at der har været en Kasse, hvis Beholdning er blevet anvendt til Udflugter. Ved Generalforsamlingen 15. Septbr. 1871 vedtoges det at opfordre Løvendal, der da ikke var Medlem af Foreningen, til at komme til Stede ved et Møde og give Meddelelse „om sin Rejse i Juni Maaned med Foreningens Understøttelse“. Videre staar der: „Med Understøttelse fra Foreningen ere i Sommeren 1871 følgende Exkursioner gjorde: 1) Budde-Lund i Juni til Vordingborg og Laaland. 2) Løvendal til det Nordlige Jylland. 3) Klein i Juli til Himmelbjergene. 4) Christensen i August til Jægerspriis.“ Ved Mødet 27. Septbr. 1872 „vedtoges det at sende Hr. Schlick en Indbydelse for at gjøre Foreningen bekendt med det Udbytte han havde af Excursionen til Tisvilde“. Ekskursionskassen spøger stadigvæk; 9. Januar 1874 stiller Løvendal Forslag om Oprettelsen af en Ekskursionskasse; men han faar ikke Forslaget til Afstemning, da „det måtte betragtes som foreningen uvedkommende“. Det kan ikke ses, hvad der er Grunden til, at man nu stiller sig saaledes til Ekskursionerne, ligesaa lidt som man af Forhandlingsprotokollen faar noget Indtryk af, hvorledes det nærmere har forholdt sig med denne Kasse i de tidligere Aar. Fra 1875 er det aabenbart Foreningens Hovedkasse, der maa træde til, thi dette Aar vedtages det paa Generalforsamlingen 29. Januar, at Foreningen kan anvende 10 Daler i 2 Portioner til at støtte Ekskursioner til forskellige Egne af Landet, mod at Legatnyderne giver af deres indsamlede Materiale til Foreningens Samling. I de den 21. Febr. 1888 vedtagne Love lyder § 12 paa ganske det samme: „20 Kr. i to Portioner til ubemidlede Entomologers Ekskursioner“. Men derefter tier

Foreningens Optegnelser om Ekskursionerne. Nu er man aabnbart optaget af Udgivelsen af Entomologiske Meddelelser, saa der ikke bliver større Beløb til Understøttelse, og nu er Foreningen saa stor, at det ikke mere vækker Opmærksomhed, at nogle Medlemmer rejser ud. Udflugterne er rimeligvis ogsaa nu inde paa det Spor, hvori de senere er forblevet: Smaaekskursioner 3: Udflugter, hvor nogle faa Medlemmer ganske privat bliver enige om at mødes i en eller anden af Nordsjællands Egne for at samle.

Fra en Ekskursion til Amager Fælled.

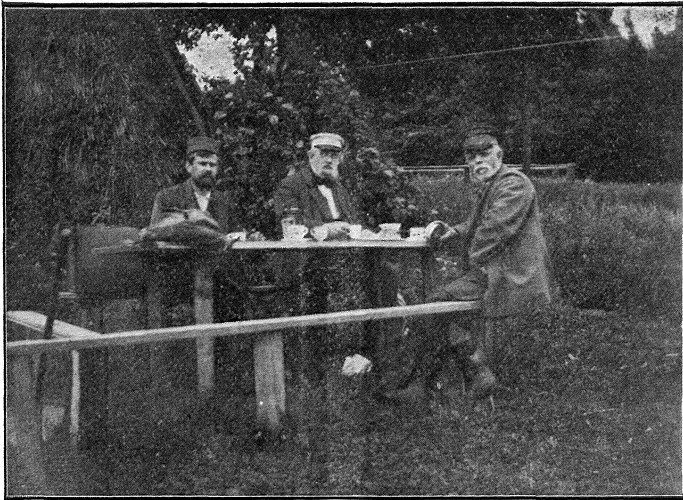
Af den Slags Ture foregaar der jo talrige paa hver eneste Fridag fra tidligt Foraar til henimod Jul.

Rigtignok har det i de senere Aar ogsaa været forsøgt et Par Gange om Aaret at samle en større Kreds af Medlemmer til en Fællesekskursion — men med ringe Held synes Undertegnede. Turen har fundet Sted, men med faa Deltagere; det er væsentlig de samme 10 Medlemmer, der gaar igen alle Steder, ligesom Torden-skjolds Soldater. Og Grundene ligger ligetil. Vi beskæftiger os alle med at samle det samme ret begrænsede Materiale,

naar vi er ude. Det er ikke som Naturhistorisk Forening i København, hvis Medlemmer repræsenterer alle Grene af Zoologien, eller Provinsforeningerne, hvis Medlemmer i Almindelighed ikke er Samlere. Ogsaa disse Foreninger omfatter baade Botanikere, Ornithologer, Entomologer osv., og man kommer sammen for at lære, meget mere end for at samle. Men vi andre vil helst allesammen have alle de gode Dyr, vi fanger, med hjem til vore Kasser, og denne Egenskab ved os indbyder ikke til at slaa Følge indbyrdes, naar vi vil ud. Og mens andre Zoologer virkelig kan lære noget paa Udflugterne, saa er det jo saaledes, at de aktive Entomologer rigtig udmærket kender Lokalteterne, uden at faa Hjælp — talrige Notitser i Fortegnelserne giver al mulig Oplysning —, og ogsaa kender den Gruppe Dyr, som de beskæftiger sig med. Jeg skulde derfor tro, at Udflugterne een Gang for alle er komne ind i Baner, som de ikke mere vil forlade; vi slutter os sammen i Smaapartier, som vi er Venner til, og afsøger de gamle kendte Steder og finder nu og da en ny Lokalitet eller genopdager en længst glemt, der engang har givet godt Udbytte. De store Fællesudflugter ligger ikke for os.

Det kunde have været morsomt at finde ud af, hvornaar de forskellige Egne af Landet var opdagede i entomologisk Henseende; men til en saadan Undersøgelse kræves der længere Tid end Undertegnede har, for dertil maatte en Undersøgelse af den danske Samling paa Zool. Mus. 3. Afdeling, og Gennemgang af Entomologernes Dagbøger vilde ogsaa være nødvendig. Hvert Slægtled af Entomologer har vel nok paa Fornemmelsen, eftersom det kommer til nye Egne af Landet, at det har opdaget noget nyt; men som oftest er det dog kun en Indbildning. For de fleste Egne af Danmark er allerede opdagede af de store gamle Samlere, Schiødte, Drewsen, Otto G. Jensen, Meinert, Schlick o. fl., og det i Tider, som ligger 60—80 Aar forud for os.

Den ældre Tids Samlere havde det i mange Maader anderledes end vi. Det var besværligt at komme ud i Landet. Dampskibene var faa, som oftest maatte man tinge sig ind hos en almindelig Fragtskipper, naar man vilde bort fra København. Derved blev man i høj Grad afhængig af Vind og Vejr, Rejserne blev tit langvarige, og kun den gode Tid egnede sig til Udflugter. Til Gengæld var de faa, der den Gang gav sig af med Entomologi, vistnok meget mere uafhængige end Flertallet af de nu-

Fra en Ekskursion til Donse.

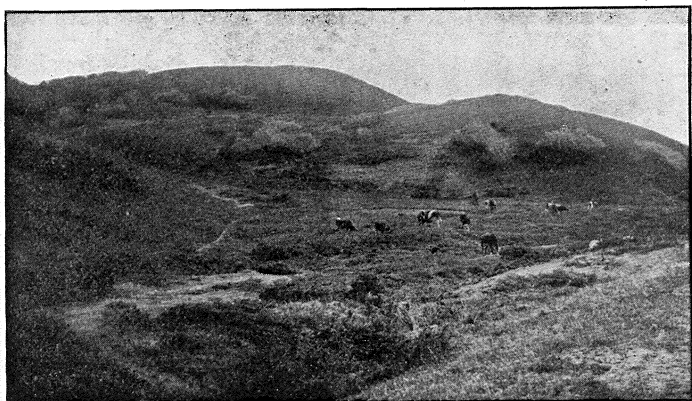
værende danske Entomologer er. Schiødte, Drewsen, Meinert og Schlick f. Eks. havde baade Tid og Raad til at tage sig fri, naar Lejlighed gaves, Otto G. Jensen i Horsens og Fr. Jacobsen i Sorø boede paa de Lokalteter, som de hver især har afsøgt. Vi andre derimod sidder fast i København, länkede Dag ud og Dag ind til et Pligtarbejde; vi skal leve, vi driver Entomologien con amore. Om vi faar Ferie, er hvert Aar et aabent Spørgsmaal; om vi faar den paa et passende Tidspunkt, er ganske usikkert. Dette maa vel tages i Betragtning, naar man skal dømme

retfærdigt om det, vi faar udrettet. En Ting har vi naturligtvis forud for de tidligere Tidens Entomologer: Afstande eksisterer næsten ikke mere. Vi rejser til Hillerød paa een Time; Schlick maatte sejle med Damper til Rungsted og derfra gaa til Hillerød, hvad der tog det meste af en Dag. Vi sætter os i Toget Kl. 9 Morgen i København og er i Sig Kl. 6½ samme Aften og kan, efter at have ordnet os og spist, endnu naa at tage en Tur i Nørholm Skov, inden Solen gaar ned. Og de Steder, hvor vi kan bo paa vore Udflugter, er da ogsaa meget mere tiltalende end de gamle Kroer, som Fortidens Samlere maatte nøjes med. Til Gengæld er vi de fleste Steder kun almindelig betalende Gæster; den ældre Samler, som kom ud til en af sides Egn, fik en ganske anden Modtagelse end vi; han var jo Manden fra Hovedstaden, han kom med detsidste „Nyt“, han blev modtaget med aabne Arme. Naa, hver Tidsalder har sine Fordele, og vi behøver saa vist ikke at beklage os over den Tid, vi er født i.

Naar jeg nu i de følgende Linier skulde søge at give et Billede af en og anden af de Lokalteter, som vi Entomologer holder af at besøge, da føler jeg, at jeg mangler adskilligt for at være den rette til udtømmende at behandle dette Emne, og jeg beder paa Forhaand Læserne om ikke at møde med alt for store Forventninger, de vil let blive skuffede.

Rold Skov. Man kommer til Skjørping Station en Sommeraften, efter det sidste Stykke Vej fra Arden at have kørt gennem Rold, der for os Københavnerne er Eventyrets Land, det store ukendte, den hvide Plet paa Landkortet, som man i mange Aar har higet efter at komme til at gennemstrefje — og nu er man der. Man finder et Pensionat, med den omhyggeligste og mest opofrende Værtinde, der driver sin Gæstfrihed saa vidt, at hun viger ud af sit eget Værelse for at skaffe Plads til den nyankomne, som faar et Værelse med Udsigt til Skoven, der ligger smaa 200 m fra Villaen. Og næste Morgen begiver man sig

da de 2 km af Sted til Rebbild Bakker. Man samler paa Vejen, finder en enkelt god Micros, en Bi, der er angrebet af Strepsipterer, en enkelt god Tæge, men haster ellers frem for at faa gjort sin Pligt: at kigge ned over Bakkerne, for senere at kunne tilbringe Tiden med at samle. Og saa gaar det helt anderledes, end man har tænkt sig, for i samme Øjeblik man staar ved den lille forblæste Bøg, hvor Hulvejen begynder, er alle Tanker om Insekter forsvundne. Ganske uforberedt er man drejet om et Bakke-

Rebbild Bakker.

hjørne og ser nu ned over et Landskab, som man sikkert skal lede længe efter for at finde Mage til ud over Jordens Riger og Lande. Man gaar betaget og ydmyget ned gennem Hulvejen, og naar man er kommet ned, sætter man sig og kigger tilbage op paa de høje, nøgne Lyngbakker og man ved, at nu da man første Gang er gaaet denne Vej, har man modtaget et Indtryk, som man aldrig vil glemme. Hulvejen i Rebbild Bakker — der findes vel næppe noget Sted paa Jorden smukkere Landskab, og det virker i hvert Fald paa en Sjællænder ganske overvældende. — Man sidder paa en Skrænt og drømmer, og der kommer en gammel Mand hen til én. Vi falder

i Samtale; han taler det nydeligste Dansk, man længe har hørt, og han er dog Jyde, har været Hegnsmand ved Skovene her i Nærheden. Han kender Egnens Historie og fortæller gerne om de gamle Tider. Jeg finder pludselig paa at spørge ham, om der er nogle Hugorme at faa fat i; men den Slags regner han ikke for noget. „Nej, Snoge“, siger han, „det er noget andet, og der henne ved den Gaard er der Snoge; dem skulde De fange nogle af“. Snoge ringeagter jeg imidlertid, og det forstaar han slet ikke. Snoge er efter hans Mening meget slemme Dyr. Jeg prøver at tale ham til Rette, men han vil ikke høre, og han ender Samtalen om Snogen med disse Ord: „Naar en Hugorm bider, kommer Doktoren, men naar en Snog bider, kommer Snedkeren“. Vi vandrer helt ned igennem Hulvejen og sætter os paa Kanten af det, der engang var Gravlev Sø, og den gamle fortæller om, at han i sin Ungdom sejlede over Søen og hentede Fisk hos Fiskeren i Gravlev; men saa byggede man Bro over Vadestederne og derved blev man i Stand til at sænke Vandstanden i Søerne, og nu er Gravlev Sø blevet til Gravlev Enge. Ingen fattig Fiskermand sætter mere sit Net her, og den næste Slægt vil formodentlig have glemt, at disse saftige Enge med det meterhøje Græs for næppe hundrede Aar siden var en fiskerig Sø. — Hvor mindes man ikke Manden fra Shiras, der stadig med fem Seklers Mellemrum ser den samme Egn og stadig faar den Besked, at saaledes som Egnen nu ser ud, har den altid set ud, skønt den hver eneste Gang er helt anderledes end forrige Gang. Men dette Landskab vilde unægtelig have vundet i Skønhed, hvis Gravlev Sø endnu havde ligget mellem de høje mørke Lyngbakker; dog vi har ingen Ret til at klage; som det nu er, høstes der Hø til Hundreder af Køer og Heste; og megen Velstand gror af den gamle Søbund. — Den gamle forlader mig og jeg vandrer hen til Ravnkilde. Vandet, der vælder og bobler ud af tusinde usynlige Væld har vasket Bakkeskrænten bort

og jævnet sig et Stykke Jord ind i Bakken, stor som en vældig Balsal og ganske flad. Alt løst Stof og smaa Sten er borte, og det hele er dækket af hvide, rene Sten, hvor Vandet risler, sagte nærmest ved Bakkernes Fod, brusende som en lille Flod ud over Stien nedenfor Bakkerne. Jeg tager Strømper og Sko af og vader rundt paa de glatte Stene. Vandet er bidende koldt, 7^oC, det er en Lidelse at gaa derude, og med faa Minutters Mellemrum maa jeg op paa Land for at faa Liv i de døde Fødder. Men der kan ikke ketsets i de 4 cm Vand, der staar over Stenene; der er derfor ikke andet at gøre end at vade rundt med Ketseren og fylde den med passende Stene, paa hvis Under-side et Utal af Dyr sidder. Paa Land børstes Stenene rene med Neglebørsten, saa det afbørstede falder ned i Ketseren, i hvis ene gennemhullede Hjørne et Samleglas er bundet fast. Naar Arbejdet er endt stilles Flasken hen i Sollyset, de tungere Dele synker til Bunds, og nu viser der sig i Vandet et saadant Utal af Dyr, at man staar ganske forbløffet. Det havde man dog aldrig tænkt sig Muligheden af, hele denne Verden af Midder, Myggelarver, Vaarfluelarver, Fluellarver, Biller o. s. v., og i dette kolde Vand, der kun har den ene Dyd, at det er lige varmt hele Aaret igennem. Men Dagens Arbejde er endt, og Solen er ved at gaa ned. Paa en stor Sten midt i Vældet har jeg ofte siddet og lyttet til Vandets Brus, mens de utallige Myg, Døgnfluer og Vaarfluer dansede rundt om mig. Nede fra Gravlev Enge dufter Høet, Ravnkilde selv er fuld af Mynte, der ogsaa dufter; bare man altid kunde blive her paa denne Egn. Hjemturen gennem Hulvejen giver ogsaa et og andet godt, f. Eks. *Sesia ichneumoniformis* fra de smaa Pilebuske ved Vejen.

En Dag maa benyttes til at strejfe rundt i Bakkerne og nyde Udsigterne, dels ned over Hulvejen og dels ud over Landskabet, der strækker sig bredt og fladt ud mod Vest. Hvor det dog er en Fryd for Øjet her at lade Blikket glide frit ud til alle Sider, i Modsætning til Sjællands lidt bak-

kede og stærkt skovklædte Landskaber, hvor alt Udsyn er stoppet.

Men Rold Skov er ingenlunde færdig med Rebbild Bakker og Gravlev. Endnu er der Lindene Aa med sine fangnetspindende Vaarfluelarver og sine Ørred, og der er Tinbæk Vandmølle med den morsomme Mølledam, der altid er fuld af Vand skønt der intet Tilløb er. Vandet kommer op gennem Kalken i Dammens Bund. Og saa er der Madum Sø. Rold Skov er stor, og man løber let vild derude, og vanskeligt kan det være at finde den rette Vej igen, man møder jo næsten ingen Mennesker, der kan vise en paa ret Køl. Og det var Grunden til, at jeg kom ned paa den gale Side af Søen, eller lad mig hellere sige den rette. Jeg cyklede derud, tog en fejl Vej og kom først ned ved Søen paa den Bred, der hører til Herregaarden Villestrup. Dette havde nu først sin Fordel, fordi man dog saa nogenlunde kan færdes i Fred her. Den Del af Søbredden, der tilhører Grev Schimmelmans paa Lindene er afspærret og man bliver ikke behandlet lemfældigt, hvis det opdages, at man færdes her. Naturligvis færdes man der alligevel, og man bliver ligesaa selvfølgelig ikke nappet, for Skoven er som sagt stor, og Skovbetjentene kan ikke være alle Steder paa een Gang. Men mellem Egnens Folk gaar der sære Frasnagn om den mærkelige Behandling, som Grevens Jægere og Skovfogeder giver dem, der er inde paa en „Privat Vej“, hvorefter der findes utallige rundt om i Distriktet, og som næsten gør det upassabelt. At jeg kom ned paa den gale Side af Søen, gav mig dernæst den Fordel, at jeg kom ned til en Plet, hvorfra man har et saare ejendommeligt Landskab liggende for sig. Paa de tre Sider er Madum Sø omgivet af Rold Skov og paa den fjerde af en nøgen Lyngbakke, bag hvilken en ensom Kirke rager op. Det virker ganske fremmed paa Beskueren at se denne Kirke rage op i ensom Majestæt derovre i Lyngen, man tænker paa noget fortidigt, noget fra et eller andet Eventyr.

Er det Torneroses Slot man ser? for der er hverken Gaarde, Huse eller Mennesker at faa Øje paa; intet Tegn til Liv. Naar man en anden Dag kommer over paa den modsatte Side af Søen løses Fortryllelsen imidlertid og man ser Landsbyen Thorup ligge fredeligt gemt bag Bakkerne. — Fra Madum Sø er jeg ofte vandret gennem Skoven til Blaakilde. Den der kommer til Rold vil ikke fortryde at gøre Turen til Danmarks største Kilde, selv om han skal gaa de 8 km fra Skjørping. Nogen let Tur er det ikke en varm Sommerdag, Vejen er paa sine Steder meget slet, og vanskeligt er det at finde Vej. Og kommer man endelig ned i den Egn, hvor man mener, at Kilden er, ser man intet Tegn til nogen Kilde. Kun et stort Kær med Masser af Ungkvæg i Folde og i Kanten af Kæret nogle Husmandshuse. Da jeg første Gang var der, maatte jeg ind i et af disse for at spørge om Vej, og var saa heldig, at falde ind hos selve Blaakildemanden. Da han hører, at en Københavner vil ned til Kilden, er han straks parat, og vi vandrer ned i „æ Kjar“, som han kalder det. Over nogle Hegn og nogle Grøfter, naar vi et lille Vandhul saa stort som et nogenlunde stort Stueguiv. Blaakildemanden peger paa Vandhullet — der er Blaakilde. Man stirrer vantro paa ham, men gaar alligevel hen til Kanten af Vandet og er øjeblikkelig overbevist. Den rasende Syden og Boblen dernede fortæller straks, at den Kilde, der vælder frem her, maa være blandt de største i Landet. For den, der er fortrolig med Maglekilde ved Roskilde og kender det lille Bassin, hvor Vandet til denne Kilde bryder frem, er det en mærkelig Følelse at faa, naar man sætter sig her paa Kanten af Blaakilde og kigger ned. Vandet er stærkt kalkholdigt, saa alt, hvad der ligger nede paa Bunden, er overtrukket med et Lag Kalk, der giver Vandet et grønblaat Skær — deraf Navnet. Og saa alt det myldrende levende Sand i Vældhullerne, denne sammentrængte Livsvirksomhed, hvor ikke en Lyd høres, gør at man føler sig helt uhyggelig til Mode.

Man begynder at forstaa de gamle Sagn om Vandet, der drog Mennesker ned i sig, og man maa ligefrem tage et Tag i sig selv for at overbevise sig om, at man sidder midt i Virkeligheden, en lys Solskinsdag i den danske Sommer. Og alt dette klare Vand siver ud i Kæret til ingen Nytte; den Aa, der fører fra Vældet, er saa vandfattig, at det kun kan være en ringe Brøkdæl af Vandet, der finder sin Vej her. Og hvor Omgivelserne er grimme. Kanten er nedtrampet af Kalvene, Kokasser flyder alle Steder, Vældhullets Sider er sorte af gammel Gødning lige ud til det levende Sand. Intet er der gjort for bare at bringe en Smule Skønhed over Lokalteten. En Træstamme lagt over den smalleste Del af Vandhullet vilde aabne den besøgende Adgang til uanede Skønhedsaaftenbaringer. Blaakildemanden forstaaer det godt, men han er fattig og kan ikke lægge Bro, hans Herremand vil ikke, og saa forfalder det hele.

Blaakildemanden og jeg sidder og snakker sammen paa Kanten af hans Mark. Hvor uendelig fattig er denne Plet af graa Sandjord, hvor tarvelig og lille er hans Rug; men hans Øjne straaler af Stolthed, da han viser mig to Læs Mergel, som hans Søn har foræret ham, og hans Ansigt skinner af Poliskhed, da jeg spørger ham om den pæne Hest derhenne er hans, og han svarer, at hans Kone har skam ogsaa Del i den. Ja, der er ingen Tvivl; naar der er holdt et Hjem oppe paa denne Sandlod, maa Konen have taget et godt Tag med. Vi taler om Egnens Dyr. Han fortæller paa sit brede Jysk om de sorte Storke, der bygger i Skoven, og om Natravnen, der er saa talrig og saa lidet bange for Mennesker, at den flyver helt ned om Fødderne paa de gaende. Mine smaa Hvepse kalder han ligesom alle andre Folk paa Landet for Fluor — Hvepse det er kun Gedehamse og lignende store Fyre. Og jeg samler i Rold Skov og faar mange gode Dyr — men Landskabet har sin store Tiltrækning, og tit kniber det at rive sig løs; den, der engang har været her, han vil altid længes tilbage ikke alene efter de Egne, der her

er omtalt, men gaar efter Buderupholm (med den lille Indhegning, hvor *Cypripedium* vokser), efter Rold Kro med Sagnene om Røverne, efter det rigtige gamle Nørlund og efter Kollen, den store Bakke i Grev Schimmelmanss Skov tæt ved Hovedvejen, med den milevide Udsigt ind over Heden.

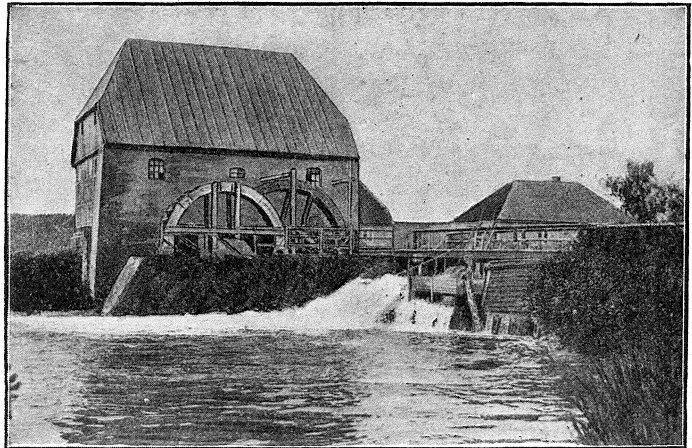
Nørholm. Man tager fra København en trykkende hed Sommermorgen, og man glæder sig til en 3 Ugers Ferie paa en saa god Lokalitet som Nørholm ved Varde. Hen paa Eftermiddagen bryder et Tordenvejr løs og det er endnu ikke forbi, da man naar Sig. Heldigvis ligger Sig Kro lige ved Stationen, og da jeg har spist til Aften her og Tordenvejret synes ovre, tager jeg Cyklen og ruller ned mod Nørholm. Som jeg naar Jærnbaneleddet bryder Tordenvejret atter løs, der er intet andet at gøre end at kaste Cyklen i Græsset og krybe i Ly under Broen, Linding Bro. Da jeg skal bestille noget, mens jeg staar her, forsøger jeg at bruge Græsketseren som Vandketser. Jeg kan intet se i Vandet, Strømmen er rivende og Vandet er mudret paa Grund af Tordenregnen. Med stort Besvær trækker jeg Ketseren op mod Strømmen og faar en Del Grus og Stene i den. Dette Indhold hældes ud paa Græsset og de sædvanlige fangnetspindende Vaarfluelarver, der har haft Bopæl under Stenene, begynder at kravle frem. Intet mærkeligt at observere — dog hvad er det for en løjerlig Skabning, der maser sig op gennem Gruset. — det er jo selve det mærkelige Fabeldyr, som Ussing i Randers har „opfundet“, *Aphelocheirus*, Vandtægen, hidtil kun taget paa dybt Vand i Gudena. Det havde jeg ikke ventet at faa at se i Nørholm, derfor Ketseren ud igen og i Løbet af en halv Times Tid faar jeg 7—8 Stk. af Dyret, en meget god Optakt til Ferien. Men Fortsættelsen svarer ikke fyldt ud til Begyndelsen, Tordenen har været Indledning til en Regnvejrperiode, som varer i mere end 3 Uger. Dog, man kan jo komme igen, og jeg kom igen og har andre Gange været heldigere med Vejret, end jeg var første Gang.

Nørholm er en Rest af de gamle Egeskove i Jylland, efter sjællandske Forhold en lille uanselig Skov omtrent som Ermelunden, men paa disse Kanter af Jylland et Særsyn, for Plantager er der nok af, men Løvskov findes ikke andre Steder end her. Vardeaa løber stor og bred gennem Skoven, og det er forstaaeligt, at der paa Søndage i Løvspringstiden er en sand Valfart til denne Plet Skov. Som Følge deraf er der ogsaa meget drastiske Forbudsbestemmelser mod Uorden i Skoven, hvad der nok ogsaa kan gøres nødvendigt, hvis ikke Ejeren hvert Aar skal se sin Skov nedtrampet og plyndret. Entomologen, der færdes her, bliver der derimod ingen Hindringer lagt i Vejen. Han kan gøre og lade som han vil, naar han bare ikke tager sin Cykle med inden for Gærdet. — Jeg ligger en Dag paa Maven paa en af Broerne inde i Skoven og søger i Dyndet paa Bunden af en af Vardeaa's mindste Bifloder. Saa kommer Skovfogden hen til mig og spørger, om han maa se mine Dyr. Da han ser en *Aphelocheirus* spasere rundt i Glasset, paastaar han, at den Slags findes i Tusindvis lige neden under Broen, det havde han set, da han i Foraaret havde været med at rense Aaen. En hastig Undersøgelse giver dog til Resultat, at Skovfogedens Dyr er *Naucoris*. *Aphelocheirus* er et anderledes ædelt Vildt, den nøjes ikke med en pløret Vandrende. Mr. Knab paa U. S. National Museum, Washington, har bedt mig samle Psychoder til sig. Jeg gaar langs Nørholm Skov ved en mudret Grøft og ketser efter disse Smaa-væsener, som hører hjemme paa Pissoirer, ved Muddergrøfter og lign. Steder. Faa Alen fra mig paa Engen gaar en Stork, som hugger ivrigt til højre og venstre efter et eller andet Bytte. Jeg staar i nogen Tid og spekulerer paa, hvad det kan være for et Bytte og gaar saa selv ud i Engen for at se. Mens jeg gaar fremad springer et Utal af smaa Græshopper, Acridier, op omkring mig, Storken spadserer foran mig og hapser løs paa Dyrene; jeg forstaar med eet Negrenes Navn paa Storken: den store Græs-

hoppefugl. Der staar en Syrenbusk i Skoven, hvor jeg banker. Jeg synes nok, at det er et løjerligt Sted for en Syrenbusk, men uden at tænke videre over Tingen, holder jeg Paraplyen under og slaar et drabeligt Slag i Busken. Bag ved den lyder et Skrig, og en ældre Kone farer forfærdet frem, og nu kommer Forklaringen. Bag Busken ligger et Skovløberhus, som jeg ikke har set, Syrenen staar i Haveskellet og Konen har siddet og nydt Hvilen i sin Have, da mit „Ramslag“ har vækket hende. I Paraplyen spadserer 3 Spanske Fluere, og Konen spørger ivrigt, hvad det er for nogle „Fluere“. Jeg forklarer hende det, og nu fortæller hun videre, at hun er saa vred, saa vred paa disse Dyr, for de æder hvert Aar hendes store Træ. Det store Træ er en Ask, som aabenbart for ikke ret længe siden er sprunget ud, men nu er ganske bladløs. Saaledes gaar det hvert eneste Foraar, aldrig saasnart er Træet grønt, saa kommer „Fluerne“ og løver det af paa nogle faa Dage, og hun gaar saa i nogen Tid og ærgres sig over det nøgne Træ, til der kommer et nyt Sæt Blade. Hun vil have at vide, hvad hun skal gøre ved Dyrene; jeg kender imidlertid intet Middel mod Angreb af Spanske Fluere og mener iøvrigt i mit stille Sind, at Konen hellere maatte være fri for saadan en graadig Fyr som en 20 Alen høj Ask i sin lille Have. Jeg anbefaler hende at samle Dyrene og sælge dem til Apotheket, hvad der nok maa kunne betale sig, men det vil hun ikke høre noget om.

En Kollega beder mig om at se efter en Feriepige, som er anbragt i Hodde Præstegaard. Dette Besøg giver Anledning til, at jeg kommer til Letbæk Mølle, og der finder jeg en udmærket lille Aa, som giver mig det bedste Udbytte, jeg nogensinde har faaet i Vand. Det er Aaen, der løber paa Engen lige uden for den lille Smule Skov, der omgiver Letbæk Mølle. Naar man kommer fra Hodde og naar Broen over Aaen, ser man, at der i Aaen lige til venstre for Broen ligger en Mængde

store og smaa Sten, hvorover Vandet bruser med saa stærk Fart, at et Menneske næppe skulde synes at kunne staa oprejst mod Strømmen. Jeg prøver at lægge Strømperne, Vandet naar mig til Knæerne og kun med yderste Forsigtighed kan jeg bevæge mig mellem de glatte Stene. Her i denne rivende Strøm myldrer det med Dyr: *Aphelochairus*, Vaarfluelarver, særlig de fangnetspindende, Larver til Simulier, Iglar, Midder og andre. Jeg kan paa ingen Maade trække Ketseren op mod Strømmen, jeg kan

Den gamle Vandmølle ved Nørholm.

neppe holde den nede ved Bunden, og alle disse Dyr klarer sig alligevel. Selv de udviklede Imagines, Vaarfluer, som er Luftens Dyr, formaar at naa Stenenes Underside, paa hvilke deres Æg sidder. Men de forstaar ogsaa at benytte sig af hver eneste lille rolig Plet, som findes paa Bunden bag de store Stene. En Ting tænker man stadig paa, naar man samler i de jyske Aar, og det er den mærkelige Kendsgerning, at det først i de allersidste Aar er lykkedes os at faa Besked om den Leddyrverden, der lever her. Ganske ubegribeligt er det, at f. Eks.

de fangnetspindende Vaarfluelarver har formaaet at skjule deres Spind saa længe.

Det Sted, hvor jeg holder mest af at samle ved Nørholm, er paa Engen udenfor Skoven nordvest for Linding Bro langs Aaen op mod Yderik. I denne Aa er *Aphelocheirus* almindelig, hvor Bunden er stenet, og hvor Vegetationen er sparsom. Her flyver Danmarks største Guldsmed *Cordulegaster annulatus*. Man skal være meget heldig og meget rap paa Haanden, hvis det skal lykkes at fange den paa Solskinsdage; paa Graavejrsdage, naar den hænger paa en Dunhammers Blade, gaar det lettere. Ogsaa en anden af vore sjældne Guldsmede *Ophiogomphus serpentinus* tog jeg paa denne Eng. Og her er et Utal af Fluere og Tæger. Mærkeligt er det at se den store Vandløber *Hydrometra aptera* i hundredevis færdes paa alle Aaløbene. Selv paa de allermest rivende Strømhvirvler gaar den med lige stor Lethed paa tværs af Strømmen, op mod Strømmen eller med denne; den synes næsten at svæve hen over Vandet, snarere end at gaa derpaa. Jeg faar, inden jeg rejser fra København, Ordre til at se efter Fluere *Atherix ibis*. Engen er vrimplende fuld af den, og henne paa Brobjælkerne ved Linding Bro hænger dens Æg i store Bunker blandet med de døde Hunner. Jeg gider tilsidst ikke se Dyret og nøjes med at tage nogle faa Stykker med hjem. Ved min Hjemkomst faar jeg at vide, at det slet ikke er den almindelige *Atherix ibis*, jeg har fanget, men den meget sjældne *Atherix marginata*. En Trøst er det dog, at den er almindelig ved Nørholm. En Fluesamler viser mig et Stykke af den meget smukke *Thereva ardea* og paalægger mig at faa nogle Stykker med hjem. Jeg lover ham at gøre mit bedste, og da jeg en Dag gaar nede i Nørholm Skov paa en Eng lige ved Aaen, ser jeg en *Thereva*, som jeg hurtig faar i Nettet. En overfladisk Undersøgelse lader mig ane, at det virkelig er en *Thereva ardea*, jeg har fanget. I de følgende Dage fanger

jeg ialt 12 Stkr. af Dyret (6 ♀♀ + 6 ♂♂), hvad der vel nok kan tages som Tegn paa, at jeg havde gjort mit bedste.

Blandt Nørholms Planter mindes jeg særlig to: Guldblomme og Rapuntselklokke. En Sjællænder kender ingen af dem, og navnlig den sidste aner han ikke, hvor han skal føre hen i Systemet. Ved Hjælp af sin „Rostrup“ finder man dog hurtigt Navnet og hilser glad paa den. Det er jo en gammel Bekendt fra ens Barndom. I Snese af Eventyr fra Mellemeuropa har jeg læst om Roden af Rapuntselen, der spiller en meget stor Rolle ved Tilberedning af Tryllemidler; men aldrig har jeg set Planten og heller ikke ventet nogen Sinde at faa den at se. Ogsaa om Guldblommen, *Arnica*, den gamle Volverlej, staar der en særlig Glans, den har været en meget efterspurgt Lægsplante i de gamle Tider. Nu bruges den vel ikke meget. De Expl., jeg finder i Nørholm, har den zoologiske Interesse, at der i Blomsterlejet paa de fleste af dem er Galler, dannede af *Aulax hieracii*; et meget mærkeligt Sted for denne Art at danne Galler.

Det Sted, hvor jeg helst dvæler, naar jeg er i Nørholm, er ved den gamle Vandmølle, og jeg vil gerne raade alle de Samlere, som kommer til denne Egn, til ikke at forsømme at ofre en Aftentime paa at sidde og hvile ude dernede eller at gaa hen paa Engen bag Møllen og sætte sig ved Stigbordet, som staar tværs over Vardeaa. Den brede, svagt strømmende Aa, Nørholm Skov og de fjærne Hedebakker vester ude danner et Landskab af en sjælden Skønhed, og der falder en Ro og Fred i éns Sind, som man længe efter mindes.

De kolde Aaer i Jylland. Paa den jyske Aas udspringer en Del Aaer, som oppe i Nærheden af deres Udspring har ret koldt Vand, og som, saa vidt jeg kan skønne efter at have besøgt en Del af dem i tidligt Foraar, i Højsommeren og hen ad Efteraaret, saa nogenlunde holder samme Varmegrad en stor Del af Aaret. Om Dyrelivet i en og anden af disse Aaer eller deres Kilder er der alle-

rede sagt saa meget i det foregaaende, som det vil være passende at sige i en Artikel som denne, og her skal da kun gøres nogle faa Bemærkninger af mere almen Karakter. — Jeg boer i Tørring, i hvis Nærhed Gudenaas har sit Udspring. En Dag gaar jeg ned til Alsted Mølleaa for at finde en gammel Vandmølle, som det nok kunde være værd at undersøge lidt nærmere. I en smuk, dyb, skovklædt Dal løber Aaen, men Møllen kan jeg ikke se og ikke høre. Værten i Kroen har dog ellers givet mig god Besked, saa jeg mener, at jeg er paa rette Vej. Nogle Karle paa en Mark ved ingen Besked, en Pige, som jeg møder, aner intet om nogen Vandmølle. Men pludselig ligger der foran mig, det der engang var en Vandmølle; men det maa være mindst 20 Aar siden den Mølle blev brugt, for nu er der bare en næsten sammenfalden Ruin tilbage. Vandhjulet er groet fast, Maskindele ligger spredt omkring, Mølledammen er en Skov af store Nælder, Bagløbet forlængst tilstoppet. Ak, hvorfor gaar den Mølle ikke, hvorfor kommer den hvide Møllersvend ikke frem og aabner for Slusen, saa Hjulet begynder at klapre, det vilde dog have bragt lidt af Livets evige Puls slag ned i denne stille Dal. Dampmøllerne slog denne Mølle ihjel, som de har slaaet saa mangen anden Mølle ihjel; kan hændes, at de kommende Tider vil bringe de gamle Møller til Live igen, for Kul bliver vist ikke saa billige, som de har været. Og hvorledes er det Menneskene behandler Aaerne. Man sænker Vandstanden ved at grave Bunden ud, og man bruger Vandet til Overrisling af de før Sænkningen sure Enge, som ligger langs med Aaerne. Ved Udgravningen ødelægges Vegetationen for mange Aar og ved Overrislingen opvarmes Vandet, saa der ikke mere bliver Tale om kolde Aaer, og det for disse Aaer karakteristiske Dyreliv gaar altsaa sin Undergang i Møde. Selv en Dal som Funderdalen, der har givet Silkeborg-entomologerne saa enestaaende en Arbejdsmark, er næsten ødelagt ved det sidste Baneanlæg i disse Egne; og det

vil vel snart være en „Saga blott“, naar der fortælles om det pragtfulde Syn af *Ephemera danica* dansende over Funderaaens Vande. Det er vist i den ellefte Time, at der er taget fat paa at undersøge og beskrive alle de Forhold, som er knyttede til de kolde jyske Aaer.

Eghjorten. Medens vi er ved Silkeborg vil der være Anledning til at mindes den berømmelige Eghjortetur, som Ingeniør Engelhart gjorde til disse Egne i 1901. Med Hr. E.'s Tilladelse skal jeg med hans egne Ord gengive, hvad der da hændte ham:

„For dog endelig engang at faa fat i den prægtige Eghjort og om muligt lære dens Liv hjemme hos sig selv lidt nærmere at kende, tog jeg den 15de Juni 1901 til Silkeborg og Dagen efter videre til Gjessø, hvor den efter Sigende skulde forekomme ret hyppig. Jeg blev elskværdig modtaget af Lærer S. Pedersen, Gjessø Skole, hvor jeg da opholdt mig de nærmest følgende Dage.

Vor Jagt foregik paa et bakket Terræn i Nærheden af Funder Station. Det var efter Sigende gammel Skov, der var afdrevet og forvandlet til Agerland med smaa Kratskove hist og her. Straks vi kom derud fandt vi paa aaben Græsmark, talrige Eghjorte, strøet omkring, alle med tømt eller helt uden Bagkrop og flere yderligere defekte — uden Dækvinger og Bagbryst eller endog kun bestaaende af Hoved- og Bryststykke med Forben, men alle levende.

Forklaringen paa dette Fænomen er følgende:

Fra den tidligere Skov ligger under den opdyrkede Overflade mægtige Rødder, i hvilke Larverne, der som bekendt bruger adskillige Aar til deres Udvikling, aabenbart findes i stort Antal. Naar Imago er fremkommen og udhærdet, graver den sig op gennem Jordskorpen, men da Dyrene foretrækker at færdes i Tusmørket, bliver de, naar de er naaet op til Dagens Lys, siddende for at afvente Mørkets Frembrud. Her finder Fuglene — antagelig især Kragerne, der var tilstede i Antal — dem, trækker dem

op af deres Huller og fortærer den fede Bagkrop. Dette gør dog ikke helt Ende paa deres Livsmod og Instinkter, hvad der fremgaar af, at de vedbliver at leve i mange Dage og dels af, at to Hanner, der anbringes i Nærheden af hinanden, farer løs paa hinanden og kæmper en forbitret Kamp. Selv Dyr, hvor kun Hovedet med Forbryststykket og Forbenene findes tilbage, slæber sig mod hinanden og udkæmper en Kamp. Da jeg 5 Dage senere rejste fra Silkeborg, traf jeg i Toget en Ven, hvem jeg fortalte om disse lagttagelser. Han paahørte dem med øjensynlig Skepsis. Jeg havde imidlertid første Dag samlet ca. 50 Stkr. saadanne Individuer alle mere eller mindre lemlæstede, og disse rystede jeg nu ud i min Paraply i Kupèen, og se, der var adskillige af dem, der var levende endnu, skønt de alle var fulde af Fluemaddiker.

At Eghjorten er tilstede i store Mængder i Eggen omkring Gjessø fremgaar dels af, at vi senere, da Mørket indtraadte, let fik alle vore Samleglas fyldt, dels deraf, at da Lærer Pedersen havde bedt Skoledrengene indsamle nogle Eghjorte, medens jeg var der, medbragte bl. a. en Dreng en Cigarkasse (til 100 Cigarer) propfuld af levende Eghjorte. En Optælling gav ca. 100 ♂♂ og 8 ♀♀. Hannerne er vel talrigst, men for at forklare den store Forskel i Antallet maa man ogsaa regne med, at Hannerne, der jo skal opsøge Hunnerne vel nok flyver mere omkring end disse og derved lettest opdages og fanges. Det er interessant at se (og høre) disse store Dyr flyve. De er jo tunge og flyver kun med Besvær og med en Summen som af en Maskine. Mod Vinden kan de ikke arbejde sig frem, selv for et svagt Vindpust driver de af. Vingerne sidder langt tilbage, og det store Hoved med de tunge Mandibler maa bøjes stærkt opad, for at det ikke skal foraarsage Overballance.

Jeg skal endnu bemærke, at den største Han af mit Udbytte maalte 67 mm fra Spidsen af Mandiblerne til Bag-

kropspidsen; men Lærer Pedersen havde en næsten kul-sort Han, der maalte fulde 75 mm.“

Djursland. Denne Lokalitet har de jyske Entomologer opdaget i de seneste Aar; af de gamle Samlere er der næppe nogen, der har været ude paa disse Egne. Jeg bor i Trudstrup, hvorfra man med Cykle let naar ud til de forskellige Lokaliteter. Grenaa vil maaske dog være nok saa godt beliggende; men jeg havde faaet en venlig Indbydelse og en udmærket Modtagelse af en Entomolog, som boede i Trudstrup, saa for mig var der intet Valg. Det, der tiltalte mig mest, var Egnen omkring Høbjerg. Naar man over Bakkerne fra Aalsø kører ned mod Stranden, kommer man først til en lille Elleskov, hvor der alt er taget mange gode Sommerfugle, og derefter ud i et Landskab, som er et jysk Tisvilde. Sand, Klitter, Plantage, smaa Vandhuller, Skrænter og Skov er der i rig Afveksling, en Aa mangler heller ikke, og Fred er der til at samle, for ikke et Menneske færdes her. Det mest iøjnefaldende Træ er en Del fritstaaende høje Christorn, der vokser spredt over hele Terrænet. Naar denne Egn bliver godt gennem søgt af Samlere fra de forskellige Ordener, vil den sikkert give et overraskende Udbytte; foreløbigt er det nærmest Sommerfuglesamlere, der har faaet noget rigtigt ud af det. Den sydligere liggende Del ved Katholm Skov og Glatved Kalkbrud ser ogsaa meget indbydende ud, og navnlig Kalkegnene huser sikkert en Masse gode Ting. For mig gav den i hvert Fald en for Danmark ny Bi, adskillige gode Snyltefluer, samt, hvad der var mere mærkeligt, en ny Gravehveps, vor største Art af Slægten *Oxybelus*. En Dag, da vi kører gennem Aalsø, foreslaar min Vært, at vi skal gaa ind i Kirken. Vi sætter Cyklerne, han aabner Døren til Vaabehuset og foran os i Muren, er der indmuret en Sten med et Kors paa. En Indskrift oplyser, at denne Sten er den, som Blicher omtaler. Længere kommer jeg ikke i Læsningen, før det gaar op for mig, at det er Præsten fra Vejlbj, som engang har

ligget under denne Sten. Historien er altsaa sand, jeg havde dog ellers troet, at denne uendelig triste Beretning om Præsten, der blev henrettet for et Mord, han ikke havde begaaet, var fri Opfindelse af Digteren. Læreren i Albøge, som er en i Egnens Historie meget bevandret Mand, fortæller mig siden, at der er ikke andre Unøjagtigheder hos Blicher end den, at Præstens Datter var forlovet med Dommeren. Det var hun ikke. Og saa en Ting til faar jeg at vide: Præstens Søn rensede faa Aar efter sin Faders Minde. — Vi træder ud paa Kirkegaarden, gaar hen til et højt, smukt Mindesmærke: Søren Kanne staar der og et af Blichers Vers fra Sangen om Søren Kanne. Han har altsaa ogsaa levet, og henede paa Stranden var det, at han udførte den Daad, som vil lade ham leve langt ud i Fremtiden. Bakkerne ved Albøge udmærker sig ved at være de mest sandede og mest plantefattige, jeg har set. Men det vrimler med Dyr paa de Krageklo, Snerre og faa Græstotter, der vokser der. *Sphinx galii*-Larver faar jeg stadig i Ketseren, Larven til *Biston zonarius* er almindelig, og af en saadan Sjældenhed som *Coreus scabricornis* vanker der 3 Stk. og *Yalla dumosa* findes der ogsaa. Og saa er 2den-Læreren i Byen en saare interessant og interesseret Mand, som kender sin Egn's Historie og Planteverden til Bunds og som bliver yderst glad, naar en Naturforsker vil besøge ham.

Lolland. Naar man i Fortegnelserne ser hvormange Sjældenheder, der er taget paa vore sydlige Øer, saa er det med store Forventninger, man begiver sig paa Ekskursion til disse Egne. Men det maa vistnok siges, at det i hvert Fald for Egedyrenes Vedkommende bliver en Skuffelse. For de Egeskove, som i ældre Tid i saa rigt Maal dækkede Lolland er nu næsten borte, og skal man have Egedyr, maa man være der i længere Tid end en Sommerferie tillader. Ogsaa Risgærderne er det anderledes med, end det var i gamle Dage, der er færre af dem, og der er for meget Poppel i dem, nu der findes. Ser man imidlertid

bort fra disse to Ting, saa bringer et Ophold paa det sydlige Lolland Samleren megen Glæde.

Jeg tager fra Maribo til Ryde for at se de gamle Ege ved Christianssæde. Idet jeg træder ud af Stationsbygningen, ser jeg en lille Muddergrøft, hvorover der sværmer en køn gul Flue. Efter noget Besvær faar jeg et Eksempplar fat; det er *Oxycera Fallenii*, en af vore sjældneste Vaabenfluer. Det lykkedes mig at faa en større Række af Arten med samt dens Æg og smaa Larver. Muddergrøften synes at være et mærkeligt Opholdssted for Larven til saadan et straalende Dyr, det minder meget om Tropernes farveprægtige Scarabæer, hvis Larver lever i Gødning. — De gamle Ege faar mit Besøg; den ene af dem er desværre faldet for Stormen, siden jeg var der, og vi er atter et Naturmindesmærke fattigere. Selvfølgelig gør de Indtryk paa mig, de gamle Ege, men ingen af dem kan efter min Mening stilles ved Siden af Snoegen ved Jægerspris. Mens jeg gaar rundt i Skoven, ser jeg paa de mange fældede Ege, der ligger paa Jorden. En af dem bærer Nr. 439; jeg ser efter paa de andre, de har ogsaa Numre, og det viser sig, at det virkelig er Aarets Høst disse 400—500 stolte gamle Træer, saa det er ikke saa løjerligt, at Egeskovenes Saga foreløbigt er ude. Paa samme Maade er man nemlig faret frem i de andre lollandske Egeskove, Arbejderne har skrællet en Ring af Barken foroven, Saftløbet er standset, og Træet har været et let Bytte for Saven. Barken er gaaet til Garverierne, Træet til Savværkerne, og Bøgen har indtaget den ledige Plads. En kendt udenlandsk Billesamler, som nu er dansk, gik en Dag i Skovene ved Bremersvold og samlede. Han var meget stolt af et Stykke af *Lymexylon navale*, som han havde fanget. Da han omtrent var færdig med Turen, traf han en gammel Arbejder, som var i Færd med at barke Ege af. Arbejderen bad om at faa Samlerens Dyr at se, og Samleren viste ham glædestraalende det meget sjældne Dyr. Den gamle sagde imidlertid, at deroppe, hvor han sad,

var der nok af den Slags, hvorefter Samleren tilbød at betale 10 stegte Rødspætter, hvis Arbejderen kunde skaffe bare een.

Næste Dag afleverede Arbejderen til Skovrideren en hel Flaske fuld af *Lymexylon* med den Bemærkning, at nu kunde han give dem til den hovne Englænder og bede ham stege dem eller koge dem, som han havde Lyst til. Den gamle havde haft Ret, Dyret sværmede i Massevis omkring de blødende Saar, som han tilføjede Træerne.

Parti fra Maribo Sø.

Efter Schlicks Anvisning gaar jeg til Merrit Skov; men der er intet at gøre; hele Skoven bestaar af Risbøg, Fasaner er der mange af og „Adgang forbudt“ staar der paa hver eneste Sidevej. Da Schlick sidst var her, var der fuldt af gamle Ege og gode Dyr, nu maa alt vige, for at Godsejeren kan tjene Penge og have sin Fasanjagt i Fred. Men Maglemer Havelykke inden for Knuthenborgs Mure er endnu, som den var i ældre Tid, fuld af prægtige gamle Ege og den, der faar Lov at samle her inde, vil høste fint Udbytte. Omegnen ved Maribo Sø er ikke

ilde i entomologisk Henseende, jeg medbragte herfra en for Faunaen ny Tæge, og rent landskabeligt skal man have vanskelig ved at træffe noget kønnere. Men bedst er alligevel Egnen syd paa ved Bremersvold, Døde Mose, Skottemarken o. s. v. Sent vil jeg glemme den Tur, som Læreren ordnede for Præsten, Doktoren og mig ud til Bunddragene. Bunddragene er den lange Halvø, der ender i Hyllekrog, og som fra Lollands sydligste Punkt stikker Sydøst ned i Østersøen. Det er en gammel Klit med sparsom Vegetation; bag ved ligger udstrakte Sylt-enge, som maa holdes nogenlunde tørre ved Hjælp af store Pumpeanlæg. Vi sejler derud en varm rolig Sommerdag og kan næppe faa saa megen Vind, at vi kan naa derud fra Strandby, hvor vi begyndte Turen. Vi samler paa Klitten, og vi sidder efter endt Arbejde og nyder Roen og Freden, mens Præsten og Læreren fortæller Historien. Præsten fortæller om en afdød Jorddrot derinde fra Øen, som en vittig Hund vilde give et Gravmæle prydet med en Bjørn, fordi han havde været meget slem efter Flasken, mens han levede. Foran os ligger Østersøens svagt krusede Flade og bag den Femern, som ikke er længere borte, end at man tydelig ser Møller og Huse derovre. Paa Diget, som ogsaa strækker sig herud, dufter den vilde Selleri og den vilde Peberrod lige saa stærkt som deres dyrkede Slægtninge. Hjemturen foregaar i Tordenvejrs med stærk Bølgegang, men vi klarer den stolt, selv Doktoren kan skrive hjem til sin Hustru, at han har været i Havsnød uden at blive søsyg. Siden besøger vi Præsten i hans Præstegaard, hvor Monrad engang har boet og været Præst. Om den senere Minister og Biskop gaar der adskillige Sagn i Byen; Præsten fortæller, at han har kendt en Mand, som har tjent som Karl hos Monrad, og denne Mand var ganske overbevist om, at Monrad ejede Cyprianus, ja, han kunde endog fortælle, at Monrad ved en bestemt Lejlighed, da der var Spørgsmaal

om et eller andet, havde sagt, at han vilde gaa ind og se efter i Cyprian. Og ude i Haven viste Præsten os en bar Plet i Græsplænen, hvor Monrad skal have manet en gammel Kælling ned.

Nordsjælland er den Egn af Danmark, som er bedst kendt af Entomologerne. Hvad der ligger nord for Linien København—Roskilde af Søer, Moser og Skove er de utallige Gange gennemkrydset af Samlerne, og man kan vist trøstigt sige, at Hovedmassen af de hos Samlerne værende Insekter bærer som Lokalitetsbetegnelse et eller andet Sted fra denne Egn; og Zoologisk Museums Leddyrsamling kunde absolut ikke tænkes, hvis alt, hvad der var fra Nordsjælland baade af enkelte Dyr og biologisk Materiale blev fjærnet fra Samlingen. Den Plet af Danmarks Jord, der først er undersøgt entomologisk, er vel nok Frederiksdal, hvor Otto Frederik Müller virkede som Linnè's Samtidige omkring ved 1700 Tallets Afslutning. Men denne Lokalitet maa sikkert være i høj Grad forandret siden O. F. Müllers Tid, man behøver bare at tænke paa, at *Ephemera danica* er beskrevet af ham efter Stykker, der er tagne ved Frederiksdal, for at forstaa, hvad Kulturen har lagt øde her. — Turen er dernæst kommet til Dyrehaven, og den er kommet ret hurtigt efter, at Frederiksdals Glanstid var forbi. Man behøver bare at mindes gamle Drewsen, der opdagede den senere Professor Schiødte, da han en Dag „henimod Begyndelsen af Trediverne“ (c: 1830) traf et ungt Menneske, der gik i Dyrehaven og samlede Insekter. Saa er der tilmed det gode ved Dyrehaven, at den er evig, uforanderlig den samme. Det er jo ellers en Erfaring, som vi Entomologer gør fra Aar til Aar: der er intet Landskab, der forandrer sig som en Skovegn. I Aar høje Graner med Masser af Barkbiller, næste Aar afdrevet Skov med Gederams og de Dyr, der hører hjemme paa solaabne Pletter, saa de følgende Aar, lave Bøge med

Hindbær imellem og endelig Risbøg og ung Bøg uden Dyr. Vi finder en Dag en udmærket Lokalitet, 10 Aar efter kan vi næppe kende Egnen igen. Dog dette gælder som sagt ikke om Dyrehaven, for det Præg af Parklandskab, som nu kendetegner denne Skov, har den ejet i det sidste hundrede Aar; og vel falder der hvert Aar i Vinterstormene adskillige gamle Kæmper blandt Bøgerne, men nye er stadig paa Vej i Indelukkerne, og vel kan det ene eller det andet Hjørne af Skoven være det mest fremtrædende, det kunde f. Eks. nok nu se ud til, at det tidligere Fortunens Indelukke og Partiet ned mod Strandmøllen for Tiden eri Opgang, mens Partiet mellem Fortunen og Klampenborg tyndes stærkt ud; det samlede Indtryk af Dyrehaven er, bortset fra Vejanlæg og Forter, det samme fra Aar til Aar. Og de Dyr, som de gamle Entomologer i saa rigt Maal har samlet her, kan vi vente stadig at finde, og nye finder vi hvert Aar desforuden. Vi lo nok ad gamle Schlick, naar han mente, at Dyrehaven var den bedste Lokalitet paa Jorden, men noget er der alligevel om det, for dansk Entomologi vilde ikke have været det, den nu er, hvis vor Hovedstad havde ligget paa en øde Hedestrækning. De fleste nulevende danske Entomologer har mange Gange besøgt Dyrehaven, saa noget nyt kan Forfatteren af disse Linjer ikke fortælle om Lokaliteten. De Ture, jeg mindes med største Glæde, er Turene til Fortunens Indelukke, især Juniturene. Naar Sukkerlokningen lidt før Tusmørkets Begyndelse er smurt, og man sidder under en af de gamle Ege og nyder Aftenens Stilhed, da forekommer det mig, at man først rigtig forstaar den danske Midsommers Ynde og Trylleri. Og hvor mærkelig er det ikke, at se denne Sværm af Dyr færdes i den stille Skov, alle disse Individuer, som saa udmærket forstaar at skjule sig om Dagen, saa vi næppe aner deres Tilværelse, før den duftende Sirup kalder dem hid, og hvor mærkeligt at lægge sig under de nysudsprungne Ege og høre det

ustandselige, uendelige Dryp af Frostmaalerlarvernes Ekskrementer i det visne Løv paa Jorden. Undertiden kan man rigtignok komme lidt galt af Sted, som den Aften, da Lærer Carl Larsen og Forf. kom op i Indelukket for at smøre Sukkerlokning. Jeg syntes nok, at de sædvanlige Træer gjorde Indtryk af at være smurt for nylig, men Larsen paastod, at det var Fugtighed fra Regn, hvorfor vi trøstigt smurte løs. Saa satte vi os under Egene og drøftede Døgnets Begivenheder, og da Mørket faldt paa, gik vi Distriktet det nødvendige Antal Gange igennem og høstede Nattens Fangst. Da vi var omtrent færdige med den sidste Runde, dukker der et Par Lygter op i Landskabet, og til vor Rædsel viser det sig at være to af vore vældigste Sommerfuglejægere, der havde smurt før vi. Naturligvis endte det hele i Spøg og god Forstaaelse, men man bliver unægtelig lidt ked af det, naar man saadan gaar sine Venner i Bedene. Iøvrigt høstede de to Herrer nærmest Løn som forskyldt; de havde nemlig siddet og drukket Kaffe oppe i Fortunen, mens vi passede vor Pligt. Man skal aabenbart ikke gaa paa Kro, naar man samler. Den Erfaring gjorde jeg et Par Aar efter, men da var det rigtignok de ovennævnte to Herrer, der gik af med Gevinsten. For mens vi andre en Aften sad i Sandkroens Pejs og spillede Kort, var disse to Mand flittige og høstede deres Belønning i Form af en for Faunaen ny Sommerfugl.

Naa efterhaanden er det øvrige Nordsjælland saa taget ind under Entomologernes Kultur; sidst vel nok den lille Skov Ryget ved Farum Sø, hvor de første Indsamlinger blev foretaget omkring ved Aar 1900, men som først kom rigtig med efter at jeg flere Aar efter havde været der og faaet andre trukket med derud, nærmest fordi jeg syntes, at Landskabet var overordentligt smukt. Amagerfællid, Kongelunden, Donse, Grib Skov og Skovene ved Lyngby og Holte o. s. v. skal ikke om-

tales her. I Forbigaaende skal lige fortælles den lille Episode, som Ingeniør Engelhart oplevede hos nu afdøde Professor Gædeken paa dennes Bopæl ved Prinsessestien i Lyngby. Efter en Exkursion var en Dag nogle af Danmarks fineste Billekendere i Besøg hos Gædeken, da der kom en Vogn kørende ind i Gaarden med en Patient, der var sendt Gædeken som Sindsygespecialist af en Læge i Jylland, ledsaget af et Brev, hvori det som

Sandkroen (før Ombygningen).

et af Tegnene paa, at Manden var sindssyg, fremhævedes, at han led af en „Samlermani for Biller“, med den forklarende Tilføjelse „en Slags Insekter“. Det kan forstås at der blev Jubel blandt de forsamlede Entomologer. —

Og til Slut bare denne lille Oplevelse:

Lærer Carl Larsen og jeg sidder en Dag først paa Sommeren ved et af de smaa Vandhuller i Præstevangen ved Hillerød. Første Saat er endt, vi spiser Frokost og

læser Avisen. Ude i Vandhullet er der en øredøvende Koncert af den store grønne Frø, *Rana esculenta*. Pludselig kommer der er mørk Skygge hen over vor Avis, vi kigger op; en stor Musvaage daler ned mod Vandets Overflade, snapper en af de værste Skraalhalse blandt Frøerne og forsvinde med den, uden at have bemærket os. Resten af vort Maaltid forløb i absolut Stilhed, Frøerne havde ikke mere at skulle have sagt.

Tisvilde er for os københavnske Samlere det Sted, hvorefter vi stadig længes og hvorfra vi daarligt kan løs-rive os. Paa Overdrevet ved Sandkroen, i Tisvilde Hegn og i Tibirke Bakker har vi alle tilbragt ufor-glemmelige Timer med Studier af Insekterne eller med at nyde Landskabets Skønhed. Vi har glædet os over den første Larve af *Gastropacha quercifolia*, og vi har med Undren set den første Tragt af Myreløvens Larve og taget Dyret i vor Haand. Vi har ketset om Dagen og om Natten i Lyngen deroppe, vi har gaaet paa Sukker-lokning, og vi har banket Træerne og „rodet“ i Lyngen og Sandet, og alle har vi hjembragt noget godt fra denne udtømmelige Egn, og alle vil vi vedblive at vende til-bage og hente nye Dyr og nye Impulser og nye Kræfter til at holde ud i vort daglige Pligtarbejde. Ja, for det er jo ikke alene Dyr, vi henter i Tisvilde, vi henter ogsaa Sundhed for vore Nerver. Jeg gemmer i min Bevidsthed Mindet om talrige Foraarsdage i Tibirke Bakker med den vide Udsigt fra Arresø til Kullen og fra Kattegat til Roskilde, og jeg huske en Efteraarsnat det samme Sted med Himlen oplyst af flammende Lyn, og hvor jeg sad alene bag en Bakkekam og havde kun mine egne Tanker til Selskab. Og jeg husker Dage bag Klitten nede ved Troldeskoven og Stængehuset med Havets evige Brusen til at lulle mig i Søvn. Og jeg husker Efteraarsdage med Birkenes gule og Bøgenes røde Blade skinnende imellem de mørke Graner, prægtigere og mangfoldigere end Far-verne paa en Malers Palet. Ja, vist har vi valgt det bedste,

vi der har valgt at studere Naturen. Intet kan sammenlignes med den indre Tilfredshed, vi føler ved at kigge ind i det store Værksted, hvor Arterne og Slægterne er blevet til, og intet kan sammenlignes med den Følelse af Tilfredshed, som følger med at vide mere end de andre. Og vi kender vort Land og dets Natur til alle Døgnets og Aarets Tider, vi burde have den Ligevægt i vort Sind, som bringer et Menneske frelst gennem Livet.

Gentofte, 18/12 1917.
